

פיתוח רלוונטי

גם אחרי שמחליטים לפתח אמצעי לחימה מסוים, יש לבחון את ההחלטה לאורך כל תקופת הפיתוח. תגובה למאמרו של ד"ר חיים רוזנברג "הדינמיקה של פיתוח אמצעי לחימה" ("מערכות" 441)

יפה הגדיר ד"ר חיים רוזנברג במאמרו "הדינמיקה של פיתוח אמצעי לחימה" את הבעיות הניצבות בפני מתכנני הכוח בבואם להחליט על פיתוח אמצעי לחימה חדש. ברצוני להוסיף כמה הערות והארות למאמר הזה. במאמר מונה ד"ר רוזנברג ארבע אפשרויות העומדות בפני מקבלי ההחלטות. אתמקד כאן באפשרות השנייה שהוא מעלה: "להכניס שינויים בתורת הלחימה".

יש לזכור שגם בידי האויב עומדת האפשרות הזאת, ולכן בעידן של שינויים מהירים באופי האיום ובהגדרת הבעיה המבצעית שהוא יוצר ובשל השינויים המהירים אף יותר בהזדמנויות הטכנולוגיות למתן מענה לצורך המבצעי - יש לבחון היטב שתי סוגיות:

1. האם הבעיה המבצעית עדיין קיימת בעוצמה ובמגמה שבה הייתה בעת קבלת ההחלטה על הכניסה לפיתוח של אמצעי לחימה חדש שישמש מענה לאיום?

2. האם יכול הצד שכנגד לנטרל חלק נכבד מיעילותו של אמצעי הלחימה החדש באמצעות שינויים בתורת הלחימה שלו?

כלומר, בחירת הכיוון הנכון היא אומנם בעלת חשיבות קריטית - כפי שכתב ד"ר רוזנברג - אך היא אינה חסינה מפני שינוי הזמן והנסיבות. יש להפעיל מנגנון אשר יבחן את הבחירה לאורך כל תקופת הפיתוח ויאשר אותה מדי פעם מחדש עם התקדמות הפרויקט.

אני מציע ללוות את הפיתוח לא רק בסקרי תיכון הנדסיים (כמקובל בפיתוח פרויקטים) אלא גם בתהליך קבלת החלטות שאינו נגזר רק מהתקדמות הפרויקט, אלא גם מהערכת מצב על האיום אשר בגינו מפותח המענה. אני אף ממליץ להרבות בצוותי חשיבה "אדומים" שינסו לברר בראייה ביקורתית לאן פני האיום ולחזות מוקדם ככל שניתן שינויים במגמתו המקורית.

ההתייחסות עד כאן היא ל"פיתוח ההפתעה" שאנחנו מתכננים להטיל למלחמה הבאה או למענה לאיום שעימו - כך אנו מעריכים - נצטרך להתמודד בעימות עתידי.

שונה המצב כאשר נדרש לפתח במהירות מענה לאיום עכשווי ויומיומי כמו ירי רקטות על יישובי הדרום. במקרה הזה מהות האיום ומגמתו ברורים, "כתובים על הקיר", ואין צורך לנחשם. יתרה מכך, במקרה כזה גם ניתן לבחון את תרומתו המבצעית של המענה לפני סיום פיתוחו ובאופן ישיר בלי להמתין למלחמה הבאה.

אל"ם (מיל') אבי שדמי

יועץ עצמאי לאפיון מערכות - בין היתר בעבור משרד הביטחון

שוויון מדומה

המערכת החדשה למיון תעסוקתי שהציג קצין השלישות הראשי ("מערכות" 442) אכן מקדמת את שוויון ההזדמנויות בצה"ל, אך עדיין נותרה עבודה רבה בתחום האי-שוויון בין גברים לנשים

במאמר "שוויון הזדמנויות בצה"ל בעידן המיון התעסוקתי" (גיליון 442, אפריל 2012) סוקר קצין השלישות הראשי, תא"ל אריה דהן, את השינוי המהותי שהתרחש בתהליך המיון הראשוני בצה"ל. המאמר בוחן את מרחב אפשרויות השיבוץ העומד בפני הפרט בשיטת המיון החדשה אל מול זה שהועמד בפניו במבנה הקודם. הוא בוחן את השינוי בחלוקה לקבוצות על פי מגדר וותק (גברים מול נשים, עולים חדשים מול ילידי הארץ). תא"ל דהן מסכם כי "הנתונים שהצטברו עד כה מעידים ששיטת המיון התעסוקתי הביאה לצמצום הפערים שהיו בין המגזרים השונים בכל הנוגע לשוויון ההזדמנויות".

על פניו נראה ששיטת המיון החדשה פותחת בפני הפרט אפשרויות שיבוץ רבות יותר מבבער ובכך היא תורמת למוביליות האישית והחברתית - ועל כך יש לברך. יחד עם זאת חובתנו לראות גם את "התמונה הגדולה" בהקשר המגדרי: האבחנה בין גברים לנשים היא עדיין האבחנה המהותית הראשונה שצה"ל עושה בבואו להתוות את מסלול גיוסם של המלש"ב ושל המלש"בית, ומין המתגייס נותר הקריטריון הראשון ובמידה רבה גם המרכזי שלפיו מנוהל רציונל הגיוס כולו.

הגם שנפתחו תפקידים רבים לנשים ב־15 השנים האחרונות, עדיין מערכת המיון הצה"לית - מהאיתור ועד ההצבה - היא מוכוונת מין, כפי שניתן לראות בקלות יחסית במבחן התוצאה: אין כמעט גברים בתצפיות או בתפקידי ת"ש; יש מעט מאוד נשים במסלולי הלחימה והטכנולוגיה וכד'.

שיטת המיון התעסוקתי שפותחה בממד"ה הייתה יכולה לקדם שוויון הזדמנויות מגדרי אילו הייתה מוכלת באופן מלא על כלל המתגייסים. למעשה, שיטת המיון החדשה מעולם לא הופעלה במתכונת גנרית, אף שתוכננה להיות כזאת בתחילת הדרך. החיילים המיועדים ללחימה אינם ממוינים דרכה, כפי שנשים אינן עוברות ראיון צד"כ (ציון דירוג ראשוני כללי).

מערכת המיון המוצגת במאמרו של דהן אכן מקדמת במידה מסוימת שוויון הזדמנויות - אולם בתוך כללי משחק אשר מלכתחילה אינם שוויוניים! כאשר מערכת המיון מייצרת מראש כלים שונים לגברים ולנשים, היא מנציחה את הפער המגדרי ומקבעת אותו לתהליכי ההמשך של שיבוץ ושל מיצוי.

תא"ל רחל סבת'ויל

יועצת הרמטכ"ל לענייני הנשים

